

Zabavna oblika priprav na Cankarjevo tekmovanje

Fun Way of Preparing for the Cankar Award Competition

Maja Praprotnik

Izvleček

Na Osnovni šoli Vransko - Tabor smo v začetku novega šolskega leta želeli učencem ponuditi malo drugačno pripravo na tekmovanje iz slovenščine za Cankarjevo tekmovanje. V šolskem letu 2020/2021 je za 4. in 5. razred izbrana knjiga *Deček Brin na domačem kolišču* avtorja Sebastijana Preglja. S knjigo *Deček Brin na domačem kolišču* smo v okviru projekta OBJEM (Ozaveščanje, Branje, Jezik, Evalvacija, Modeli) in nacionalnega meseca skupnega branja v šolski knjižnici, ki velja za sestavni del vzgojno-izobraževalnega dela na šoli, izvedli zanimivo, poučno in zabavno popoldne, saj so učenci spoznali zgodovinsko obdobje kolišč in pomembne najdbe prek knjižne vsebine in učnih listov.

Ključne besede:

šolska knjižnica, bralna pismenost, KIZ, tekmovanje iz slovenščine, priprava na Cankarjevo tekmovanje, motivacija za branje

UDK 027.8:37.09

Keywords:

school library, reading literacy, Library and Information Knowledge, Slovenian Language Competition, preparing for the Cankar Award Competition, reading motivation

Abstract

At the start of the new school year, teachers at the Vransko - Tabor Primary School wanted to offer pupils a slightly different way of preparing for the Cankar Award Slovenian Language Competition. In the 2020/2021 school year, the book *Deček Brin na domačem kolišču* [Juniper, a Boy from a Pile Dwelling] by Sebastijan Pregelj was chosen for the 4th and 5th grades. With this book and within the context of the project OBJEM (Awareness Raising, Reading, Language, Evaluation, Models) and the National Month of Reading Together we carried out an interesting, educational and fun afternoon at the school library, which is considered an integral part of the educational work performed at the school. The pupils learnt about the historical period of pile dwellings and about the important finds through the book contents and worksheets.

Bralna pismenost vključuje razvite bralne veščine, (kritično) razumevanje prebranega, pojmovanje branja kot vrednote in motiviranost za branje ter druge gradnike bralne pismenosti. Kot taka je temelj vseh drugih pismenosti in je ključna za samouresničevanje posameznika ter uspešno (so) delovanje v družbi.

UVOD

Šolska knjižnica, ki velja za sestavni del vzgojno-izobraževalnega dela na šoli, je tudi osrednji prostor, kamor učenci radi zahajajo. Šolski knjižničarji se trudimo učencem približati knjige na različne načine. Prav tako se trudimo pri njih spodbuditi željo po branju in iskanju informacij v knjigah. Prav to je bil tudi razlog za izvedbo bralno-ustvarjalnega popoldneva v šolski knjižnici. Drugi razlog pa je bil izbor knjige avtorja Sebastijana Preglja Deček Brin na domačem kolišču, ki je v letošnjem šolskem letu izbrana za tekmovanje iz slovenščine za Cankarjevo priznanje za 4. in 5. razred.

Bralna pismenost v šolskem prostoru tako knjižničarjem kot učiteljem velikokrat predstavlja izziv in hkrati odgovornost. Spodbujanje branja v 2. vzgojno-izobraževalnem obdobju je zelo pomembno, saj vemo, da je bralna pismenost bistvena za uspešnost v današnji družbi. Kaj pa sploh je bralna pismenost? V okviru projekta OBJEM je nastala definicija, da je to stalno razvijajoča se zmožnost posameznika za razumevanje, kritično vrednotenje in uporabo pisnih informacij. Ta zmožnost vključuje razvite bralne veščine, (kritično) razumevanje prebranega, pojmovanje branja kot vrednote in motiviranost za branje ter druge gradnike bralne pismenosti. Kot taka je temelj vseh drugih pismenosti in je ključna za samouresničevanje posameznika ter uspešno (so)delovanje v družbi.

Preden smo se odločili izvesti bralno-ustvarjalno popoldne v šolski knjižnici, smo pri pouku v okviru dolgega branja skupaj z učenci prebrali omenjeno knjigo. Učence smo spodbudili k nadaljnjemu raziskovanju zgodovinskega obdobja, v katerem se zgodba dogaja. Sama vsebina je otroke in učiteljice nadvse navdušila, zato smo se odločili, da se željni novega znanja družimo še na bralno-ustvarjalnem popoldnevu.

PRIPRAVA IN ORGANIZACIJA DELA

Priprav smo se lotili skrbno in čim bolj inovativno. Zavod RS za šolstvo je na svoji spletni strani pripravil Priporočila za pripravo na tekmovanje v 4. in 5. razredu. »*Cilji priprave*

na tekmovanje so, da učenci, z mentorjevo podporo ob vodenem branju, razvijajo kritično in »raziskovalno« branje zahtevnejšega književnega besedila; vrednotijo besedilo, temeljito spoznajo in raziskujejo vsebinske in slogovne prvine in značilnosti besedilne vrste izbranega besedila in se soočijo z zgodovinskim ozadjem, povezujejo avtorjeva in druga dela z izbranim delom. Da bi te cilje lahko uresničili, je treba delo z učenci načrtovati in narediti temeljito strokovno pripravo na branje besedila (ne le učenčevega, tudi učiteljevega).« Pri načrtovanju priprav smo želeli slediti priporočilom. Zato smo bralno-ustvarjalno popoldne oblikovali tako, da smo zajeli branje, pogovor in ustvarjanje.

Tematika v izbrani knjigi je ravno pravšnja, da ponuja priložnosti za osredotočanje na cilje učnega načrta za slovenščino (2018), ki se nanašajo na književni prostor, čas in književno dogajanje. Odločili smo se, da bodo učenci ob izvedenem bralnem dogodku poiskali osnovne informacije o prostoru in času dogajanja, povezali dogajalni čas in prostor, prepoznali podatke o poteku dogajanja, določili, kaj je sporočilo književnega besedila, ter na koncu poustvarjali besedilo s povezovanjem in razmislekom o ključnih motivih in temah iz besedila.

BRALNO-USTVARJALNO POPOLDNE

Glavni lik iz knjige deček Brin nas je skozi zgodbo odpeljal več kot 5000 let nazaj v zgodovino, na spoznavanje obdobja prazgodovine, natančneje obdobja kolišč. Ostanke kolišč najdemo tudi v Sloveniji. In ker je preteklost zanimiva in poučna, je vredna naše pozornosti.

Bralno-ustvarjalno popoldne smo izvedli med tednom po končanem pouku. Zasnovali smo triurno ustvarjalno popoldne, ki je bilo sestavljeno iz treh delov.

V prvem delu smo se pogovarjali o vsebini knjige. Učencem smo postavljali kratka vprašanja in prek njihovih odgovorov povzeli vsebino. Nekatera vprašanja so bila splošna o prostoru in času, v katerem se dogaja zgodba v knjigi, nekatera pa so bila vezana na vsebino dela. Vprašanja smo si zamislili kot spodbudo za

razmišljanje in za nadaljnjo razpravo. Učenci so bili zelo odzivni in so z veseljem sodelovali v pogovoru. Videlo se je, da so željni novih informacij oziroma da so z navdušenjem delili med seboj že poznane informacije. Skupaj smo spoznavali odkritje najstarejšega kolesa na svetu, pogovarjali smo se o drevakih, koliščih in spoznavali človeško ribico. Nato smo si na spletu ogledali kratek film z naslovom Kolišča – vasi sredi jezera.

Drugi del bralno-ustvarjalnega popoldneva je bil sestavljen iz štirih sklopov, in sicer smo imena sklopov povezali z naslovi poglavij iz knjige Deček Brin na domačem kolišču: Zmajev mladič, (Kol)išče, Leseno sonce in Piskač. V tem delu so se učenci preizkusili v sodelovanju in delu v skupinah. Želeli smo spodbuditi sodelovanje med razredi, zato smo skupine oblikovali tako, da so bili v eni skupini učenci iz 4. in 5. razreda. Oblikovali smo štiri skupine, vsaka je začela z določenim tematskim sklopom, po preteku določenega časa pa so se skupine zamenjale. Tako je vsaka skupina raziskala in spoznala vse štiri sklope.

Vsak sklop je vseboval že vnaprej pripravljeno knjižno gradivo na izbrano temo in učni list. Učni listi so bili oblikovani tako, da so učenci morali pregledati knjižno gradivo, ki jim je bilo na voljo, in poiskati informacije. Iskanje informacij je bilo različno, prebirali so knjige in druga gradiva ter iskali informacije z branjem ilustracij. Svojo uspešnost iskanja informacij so preverili z odgovarjanjem na vprašanja, obkroževanjem pravih odgovorov in dopolnjevanjem manjkajočih besed.

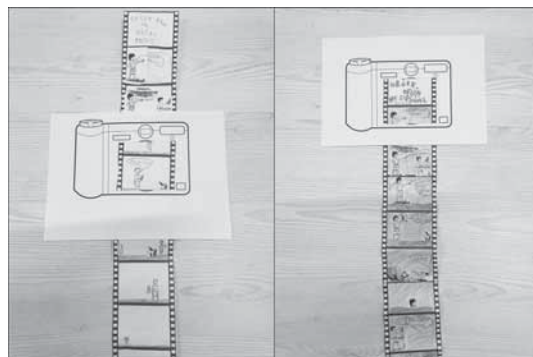
Želeli smo povezati učenje in spoznavanje osrednje tematike prek igre. Ko so vsi učenci

Slika 1: Knjižno gradivo

v skupini izpolnili učni list, so na koncu dobili geslo. Ugotovljeno geslo jim je prineslo mali paketek oziroma zaprto kuverto. Vsebina paketa jim je prišla zelo prav pri izdelavi stripa v tretjem delu ustvarjalnega popoldneva.

V zadnjem, tretjem delu bralno-ustvarjalnega popoldneva so učenci uporabili še svojo domišljijo in poustvarili besedilo prek izdelave stripa na temo dečka Brina. Vsak zase je lahko izdelal t. i. filmski strip, kot smo ga sami poimenovali. Strip smo izdelali na upodobljenem filmskem traku. Nato smo na sliki, kjer je bila narisana kamera, pri objektivu izrezali dve zarezi, tako da smo se lahko po izdelanem traku premikali vodoravno ali navpično po posameznih sličicah, ta pogled pa nam je dal občutek, kot bi gledali film. Osrednja tema stripa je bila knjiga, učenci pa so lahko zgodbo ali obnovili ali jo sestavili po svoje. Prepustili so se svoji domišljiji ter ustvarjanju in med seboj podoživljali preteklo druženje.

Slika 2: Izdelek filmski strip

SKLEP

Na bralno-ustvarjalnem popoldnevu smo želeli spodbuditi željo po branju in bralni pismenosti ter vse skupaj povezati v igro in užitek. Želeli smo učence spodbuditi k branju leposlovnih in poučnih knjig, zato smo jim pokazali in ponudili obe vrsti knjižnega gradiva. Bralno-ustvarjalno popoldne je bilo dobro izhodišče, da se bodo učenci vračali v šolsko knjižnico ter iskali novo knjižno gradivo za nadaljnje raziskovanje in branje.

S knjigo Deček Brin na domačem kolišču smo v okviru projekta OBJEM (Ozaveščanje, Branje, Jezik, Evalvacija, Modeli) in nacio-

nalnega meseca skupnega branja izvedli zanimivo, poučno in zabavno popoldne, saj so učenci spoznali zgodovinsko obdobje kolišč in pomembne najdbe prek knjižne vsebine in učnih listov.

Učenci so bili s celotno izvedbo bralno-ustvarjalnega popoldneva zelo zadovoljni. Njihovo zadovoljstvo se je videlo tudi v zbranosti pri delu in intenzivnem sodelovanju. Izrazili so željo, da bi še večkrat ponovili takšno oblika druženja in učenja. ●

Slika 3: Učni list

Viri in literatura

- Bajd, B. (2016). *Gremo v Postojnsko jamo*. Ljubljana: Hart.
- Bajd, B. (2019). *Človeška ribica in življenje v podzemnem svetu*. Ljubljana: Hart.
- Gombač, Ž. (2017). *Zgodovina Slovenije v stripu*. Dob pri Domžalah: MIŠ.
- Kac - Marn, Š. (2009). *Koliščarji*. Čedad: Zadruga Novi Matajur.
- Mezeg, M. (2016). *Skrivnostna piščalka Ljubljanskega barja*. Ljubljana: Alba 2000.
- Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019–2030 [Elektronski vir]. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno na: <https://www.gov.si/novice/2020-01-15-nacionalna-strategija-za-razvoj-bralne-pismenosti-za-obdobje-2019-2030/> (22. 10. 2020).
- Pernarčič, J. (6. februar 2018). *Kolišča – vasi sredi jezera* [Video]. Pridobljeno s <https://www.youtube.com/watch?v=le2iSa1O1Lc>.
- Pregelj, S. (2020). *Deček Brin na domačem kolišču*. Dob pri Domžalah: MIŠ.
- Priporočila za pripravo na tekmovanje v 4. in 5. razredu [Elektronski vir] (2020). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno na: https://www.zrss.si/zrss/wp-content/uploads/priporocila_ct_2-vio_4r_5r_2020_2021.pdf (22. 10. 2020).
- SLO časi kraji ljudje: Dežela kolišč. (2020). Ljubljana: Družina d.o.o.
- Šebjanič Pupis, J. (2018). *Nana, človeška ribica*. Podsmreka: Pipinova knjiga.
- Učni načrt. Program osnovna šola. Slovenščina [Elektronski vir] (2018). Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_slovenscina.pdf (22. 10. 2020).
- Velunšek, A. (2010). *Koliščarji: o koliščarjih in koliščarski kulturi Ljubljanskega barja*. Ljubljana: Založba ZRC.

MAJA PRAPROTNIK, univ. dipl. bibl. in inf., zaposlena kot šolska knjižničarka na Osnovni šoli Vransko - Tabor. Naslov: Osnovna šola Vransko - Tabor, Vransko 23, 3305 Vransko
E-naslov: maja.praprotnik1@guest.arnes.si